

IZZIVI PRIPRAVE TEZ MAGISTRSKEGA DELA

SPODBUDE K RAZMISLEKU PRI PRIPRAVI TEZ MAGISTRSKEGA
DELA NA ODDELKU ZA SOCIALNO PEDAGOGIKO UL PEF

IZZIVI PRIPRAVE TEZ MAGISTRSKEGA DELA

SPODBUDE K RAZMISLEKU PRI PRIPRAVI TEZ MAGISTRSKEGA
DELA NA ODDELKU ZA SOCIALNO PEDAGOGIKO UL PEF

AVTORICE IN AVTORJI: Bojan Dekleva, Nina Amon Podobnikar, Anja Gruden,
Tatjana Pleško Zalar, Olga Poljšak Škraban, Jana Rapuš Pavel, Špela
Razpotnik, Matej Sande, Darja Tadič, Tomaž Vec, Nataša Zrim Matrin-
jak, Darja Zorc Maver in Mija M. Klemenčič Rozman

UREDNIKA: Mija M. Klemenčič Rozman

LEKTORIRANJE: Irena Hvala

OBLIKOVANJE, TEHNIČNO UREJANJE IN PRELOM: Jure Preglau

FOTO NA NASLOVNICI: Jana Rapuš Pavel

ZALOŽILA: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

ZA ZALOŽBO: Janez Vogrinc, dekan Pedagoške fakultete UL

Ljubljana, 2021

Prva izdaja, elektronska izdaja

Publikacija je brezplačna.

Dosegljivo na: [https://zalozba.pef.uni-lj.si/index.php/zalozba/catalog/
book/182](https://zalozba.pef.uni-lj.si/index.php/zalozba/catalog/book/182)

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna licenca / This work is licenced under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 79992323

ISBN 978-961-253-283-3 (PDF)

Uvod

Na UL PeF je del priprave magistrskih tez in magistrskih del opredeljen v **Pravilniku o podiplomskem študiju** (29.–71. člen) ter v **Navodilih za pisanje tez magistrskih del**. To sta dokumenta, v katerih so pravnoformalno opredeljeni način, priprava in izvedba celotnega postopka, zato je pomembno, da si njuno vsebino natančno preberete, **preden** boste prebirale¹ to gradivo. Pričujoče gradivo namreč izhaja iz opredelitev v teh dveh dokumentih in ne podvaja tam že zapisanih informacij.

Namen gradiva, ki ga imate pred seboj, je predvsem spodbuditi razmislek o različnih vsebinskih in metodoloških vidikih priprave tez magistrskih del in opozoriti na nekatere ponavljajoče se situacije, s katerimi se srečujemo mentorice in mentorji na oddelku SP. Upamo, da boste s pomočjo tega zapisa odpirale nova vprašanja in dileme, četudi nanje morda ne boste znale same odgovoriti. Še posebej v teh delih raziskovalnega procesa vidimo mentorice in mentorji svojo vlogo v soustvarjanju odgovorov na raziskovalne izzive.

Pričujoče gradivo je nastalo na osnovi predstavitve pri predmetu Metodološka in raziskovalna obravnava tem s področja vzgoje in psihosocialnega dela na II. stopnji študijskega programa Socialna pedagogika, ki jo je pripravil prof. dr. Bojan Dekleva in predstavlja večinski del besedila. Temu smo zaposlene in zaposleni v skupnih diskusijah dodale oz. dodali še lastne izkušnje, pridobljene skozi leta mentoriranja. Tako je nastal skupen zapis, ki ga imate pred seboj in predstavlja nekakšno popotnico za zaključni raziskovalni izziv na študiju SP, kakor bi lahko tudi poimenovali magistrsko delo.

1 Uporabljeni izrazi za kandidatke in kandidate ter večina besedila, ki navedena neposredno bralstvo, so zapisani v ženskem slovničnem spolu in veljajo za vse spole. Na nekaterih drugih mestih pa variramo rabo spolov.

**NAMEN IZDELAVE
TEZ MAGISTRSKEGA
DELA IN POSTOPKA
PRIJAVE TEZ**

Priprava magistrskega dela se prične s procesom priprave tez magistrskega dela in s postopkom njihove prijave. Teze magistrskega dela bi lahko poimenovali tudi dispozicija, bolj laično pa načrt ali zasnova raziskave. Postopek prijave tez tako pomeni, da smo proces priprave načrta raziskave operacionalizirali v posamezne korake te izvedbe.

Namen izdelave tez magistrskega dela lahko opredelimo z različnih vidikov:

1. Vidik »kontrole kakovosti«, ki zagotavlja ustrezno visoko raven kakovosti dela in njegove vsebine.
2. Vidik podpore in usmerjanja: veliko študentk in študentov je na začetku precej zmedenih in neorientiranih; tipičen problem je preveč divergentno in preširoko razmišljanje, ki zbuja strah in zavira iniciativo.
3. Vidik sistematičnosti in »faznosti« raziskovanja: slednje se tipično dogaja skozi faze, ki jih ni dobro preskakovati; s postavitvijo formalne zahteve, da je treba pisno dokazati (s tezami), da je neka faza izpolnjena, se zagotovi uspešnost in izvedljivost naslednje faze.
4. Vidik pedagoškega motiviranja: pristop postopnih korakov. Odkar bolj usmerjeno delamo na zgodnjih fazah raziskovanja, več študentk in študentov pride do uspešnega zagovora magisterija.

Običajno se pri pisanju besedil vprašamo, kdo jih bo bral in s tem v mislih (do določene mere) oblikujemo besedilo. V primeru tez magistrskega dela so to:

- Mentor ali mentorica: vsekakor je smiselno, da se obrnete na osebo, ki obravnava oz. raziskuje določeno tematsko področje, in da s to osebo relativno dobro sodelujete.

- Tričlanska komisija za oceno in zagovor magistrskega dela (mentor ali mentorica ter dva ali trije drugi profesorji oz. profesorice).
- Matični oddelek za socialno pedagogiko.
- Pozneje, ko se bodo teze razvile v magistrsko nalogo, pa tudi širše bralstvo. Upoštevajoč dejstvo, da so magistrska dela objavljena na [PefPrints](#), se lahko nadejamo, da je potencialno bralstvo relativno številčno.

Vključenost tričlanske komisije za oceno in zagovor magistrskega dela je zelo konstruktiven del procesa nastajanja tez. Vsaka članica oz. član komisije namreč s svojim strokovnim znanjem prispeva dodatne vidike in odpira morda spregledane dileme. S tem komisija ni samo v pomoč kandidatki ali kandidatu, temveč tudi mentorici oz. mentorju, saj se lahko zgodi, da zaradi intenzivne vključenosti v proces skupaj s kandidatko oz. kandidatom ne vidita kakšnih nejasnosti ali dvoumnosti v tezah, kar je »zunanjemu«, tj. ne vključenemu bralstvu precej bolj razvidno. Če komisija za vaše teze zahteva popravke, naj vas to ne preseneti. Njene predloge vzemite kot spodbudo, da bodo vaše teze izboljšane.

Ideja postopka prijave tez je, da vam čim več oseb ponudi poglobljeno in kompleksno povratno informacijo na vaš načrt oz. zasnovo raziskave.

A dramatic landscape at sunset or sunrise. The sky is filled with vibrant orange, red, and yellow clouds, with a bright sun low on the horizon. In the foreground, a dark, silhouetted volcano is visible, with a small, glowing red lava flow on its slope. The overall scene is atmospheric and powerful.

**VPRAŠANJE MOŽNOSTI
NAČRTOVANJA
RAZISKOVALNEGA
PROCESA IN RAZISKAVE**

Ideja, da je treba najprej izdelati teze, vključuje predstavo, da je raziskovanje linearen proces. To pomeni: vnaprej načrtovan, predvidljiv, nepresenetljiv. Toda ali ni bistvo raziskovanja prav odkrivanje novega, še nepredvidenega, odpiranje možnosti, da te ugotovitve presenetijo?

Če malce za šalo in malce zares primerjamo postopek s kuhanjem, se lahko vprašamo:

- Ali lahko kuhaš, ne da bi kar koli o tem vedela?
- Ali lahko kuhaš brez vnaprej pripravljenih sestavin?
- Kako kuhajo najbolj ustvarjalni kuharji?

Najbrž je ob teh vprašanih možno slutiti temeljno dilemo: ali je treba načrtovati proces, predvideti vse njegove korake, ali je treba nameniti prostor ustvarjalnosti in nepredvidljivosti? Pravzaprav pri teh vprašanih ne gre za ali-ali situacijo, temveč za in-in situacijo. Obstaja namreč neka predpostavljena pot raziskovanja, ki nas opominja, da delujemo sistematično, preverljivo, argumentirano in hkrati je pomembno, da smo odprti do novih idej ter da vključujemo razmisleke, ki še niso bili ubesedeni.

V zadnjih desetih letih smo na PeF pravila za izdelavo tez magistrskih del in doktorskih disertacij vedno bolj normirali ter po ameriških vzorih začeli izdelovati denimo »navodila v desetih točkah« ali sezname za preverjanje (»check liste«). To lahko daje vtis, da je treba uporabiti »šablono« ali recept, ker je tako določeno. A v to smer (normiranja, birokratizacije, kontrole kakovosti, formalne preglednosti in pravičnosti) je šel družbeni razvoj nasploh (glej npr. najrazličnejše razpise in sisteme kakovosti, denimo sistem ISO). Na PeF se je to dogajalo kot odziv na relativno masifikacijo magistrskega študija, veliko različnost ravni kriterijev (posameznih mentoric oz. mentorjev in oddelkov) ter naraščajoče ravni pričakovanj PeF kot celote (oz. njenih organov). Kakorkoli, shema tez magistrskega dela, ki bi

ji lahko rekli tudi shema zasnove za raziskavo, naj bo le pripomoček, pomagalo, opomnik pri tem, kaj vse naj načrt raziskave predvideva, in ne »šablona«, ki jo moramo tehnicistično pravilno izpolniti. Pomembna je vsebina in ne le oblika.

Četudi je raziskovanje v družboslovju (do neke mere) vedno sistematičen proces, pa ne moremo trditi, da je premočrten. Raziskovanje je vedno proces, ki se odvija in zastaja, pa zopet napreduje in se ustavi ter poteka v valovih oz. bolje – v ciklih. Gre za ciklični proces, celo za krožen proces. Še posebej to velja za kvalitativno metodologijo.

Vsekakor je raziskovanje dinamičen proces, četudi se nam lahko na neki točki zdi, da je proces zastal. Zastoji so pomemben del kakovostnega raziskovalnega procesa – ponujajo nam možnost za razmislek, preizpraševanje začrtane smeri in tudi spremembo le-te. Tudi to je pomemben del procesa raziskovanja. Čeprav zastoji lahko dajejo občutek praznega prostora, morda celo prostega pada (in vsiljujejo vprašanje: »Ali bom sploh kdaj magistrirala?«), so zelo ploden del procesa, so prostor za razmislek, poglobljen uvid, nova spoznanja ... So pa včasih tudi naporni. Tudi takrat smo mentorice in mentorji lahko smiselne sogovornice in sogovorniki; včasih pa ta zastoj še podkrepimo, saj odpiramo neke nove vidike. Kljub vsemu velja, da imajo zastoji svoje mesto v raziskovalnem procesu.

Če imate predstavo, da »prave« raziskovalke in raziskovalci za razliko od vas filmsko premočrtno dirjajo po poti k rezultatom, se od te predstave lahko mirno poslovite. Raziskovanje je v stvarnem življenju – stvarno.

TEZE KOT KOHERENTNA CELOTA

Foto: Spela Rázpótník

Teze so torej načrt raziskave. To pomeni, da vsebujejo vse potrebne elemente, da lahko izvedemo raziskavo. Še več, predhodni element vodi oz. pomaga opredeliti naslednji element. Vsi elementi tez morajo biti torej smiselno povezani – obstajati mora rdeča nit, ki jih neposredno povezuje. Teoretična izhodišča predstavljajo teoretično osnovo za razumevanje pojava, ki je tema naše naloge. Iz teoretičnih izhodišč izhaja opredelitev raziskovalnega problema, iz tega pa sledijo cilji raziskave, ki jih operacionaliziramo v hipotezah ali raziskovalnih vprašanjih. Na osnovi teh se odločimo za raziskovalno metodo in pristop. Ta nas vodi do ideje, kakšen vzorec oseb bo vključen v raziskavo, kakšen bo način zbiranja podatkov in kako jih bomo obdelale.

V navodilih za pisanje tez magistrskih del PeF je predvidena naslednja struktura tez. V nadaljnjih razdelkih bo posamezni element te strukture natančneje predstavljen.

Naslov

Izvleček

Ključne besede

1. Teoretična izhodišča
2. Opredelitev raziskovalnega problema
3. Cilji raziskave, raziskovalna vprašanja in/ali hipoteze
4. Metoda in raziskovalni pristop
 - 4.1 Vzorec oseb
 - 4.2 Opis postopka zbiranja podatkov
 - 4.3 Opis postopka obdelave podatkov
5. Pričakovani rezultati
6. Literatura

Včasih je kandidatkam oz. kandidatom razmeroma zahtevno udejanjati zgoraj predstavljeno smernico, da posamezni element tez predstavlja vodilo pri opredelitvi naslednjega

elementa. Pri prijavi tez najpogosteje opažamo nepovezanost med naslednjimi elementi:

- opredelitev namena raziskave ni (v pravi) zvezi s hipotezami, opisanimi v nadaljevanju;
- zastavljene hipoteze niso v smiselni zvezi z izbranimi metodološkimi postopki;
- raziskovalni problem je smiselno izbran, vendar teoretična izhodišča z njim niso povezana.

Primer nepovezanih oz. nekoherentnih tez:

Naslov magisterija: Sistemi kategorizacije starostnikov.

Teorija: Opisuje sisteme kategorizacije starostnikov v domovih za starejše v raznih državah (A, B, C, D; 1, 2, 3, 4; nega 1, nega 2, nega 3 itd.) (sploh ni teorije).

Namen naloge: Pokazati, kako se v domovih za starejše zane-marjajo njihove socialne potrebe.

Hipoteza: Prebivalci domov za starejše so z nego in oskrbo zelo zadovoljni.

Osebni (pravi) namen: Dokazati, da je normativ delavcev v domovih za starejše za zdravstveno nego prenizek.

Če v vaših tezah naslednje točke ne morete utemeljiti z besedilom iz predhodne točke, potem je smiselno, da še enkrat preverite, kaj raziskujete, kako in zakaj.

**NASLOV, POVZETEK
IN KLJUČNE BESEDE**

Foto: Anja Gruden

Naslov naj bo kratek, konkreten in specifičen. Obsega naj 1–2 vrstici, 5–10 besed, do 150 znakov in naj bo pisan v slovenskem jeziku. V naslovu ne uporabljamo izrazov: analiza, raziskovanje, pregled, študija, raziskava, saj je npr. analiza nujni sestavni del prav vsake magistrske naloge, zato tega ni treba pisati. Evalvacija pa denimo ni del vsake naloge, zato je v naslovu smiselno omeniti evalvacija, če izvajamo tovrstno študijo. Zapišite tudi angleški prevod naslova.

Povzetek naj obsega do 350 besed. Piše se ga v prihodnjiku (ker gre za teze, ki so načrt raziskave, medtem ko mora biti v magistrski nalogi povzetek pisan v pretekliku, ker povzema že opravljeno delo) in v njem ne navajamo literature. Predlogi za sestavo povzetka:

Delo (se) bo ukvarjalo z/obravnavalo ...

Pri tem bo izhajalo iz teoretičnih izhodišč ... a, b, c

Namen empiričnega dela bo preveriti ...

Uporabljen bo vprašalnik ... na vzorcu n oseb

Podatki bodo analizirani z metodo ...

Pomen pričakovanih ugotovitev bo ...

Ključnih besed naj bo približno 5; navaja se jih od splošnim h konkretnjšim.

Naslov, povzetek in ključne besede so prvi vsebinski vpogled v vaše delo.

KAM
ŽE
TIŠIŠ?!

TEORETIČNA IZHODIŠČA

Teoretična izhodišča so temelj za konceptualiziranje raziskovalnega problema, zato naj bodo v njih jasno poimenovane teorije, šole, glavni avtorji, usmeritve, paradigme, diskurzi, s pomočjo katerih »mislimo« raziskovalni problem, ga zasujemo. Treba je predstaviti, primerjati in ovrednotiti najpomembnejše teorije, ki so povezane s predlagano temo.

Ob izbranem raziskovalnem problemu se je smiselno vprašati, katere so najpomembnejše teorije (ali teoretski pristopi), ki pomagajo problem razumeti in ubesediti (konceptualizirati). Denimo raziskovanje »emo« stila si je težko predstavljati brez obsežnega izhajanja iz teorije subkultur. Pri temi spolnega nadlegovanja na delovnem mestu natakarike pa je kandidatka ustrezno izhajala iz teorije: razvoja človekovih pravic in kazenskega prava, sociologije dela (teorije globalizacije, sindikalnih gibanj ...), spolnosti (Freud, Reich ...), spoprijemalnih stilov ter varovalnih in ogrožujočih dejavnikov.

Četudi je na prvi pogled razumljivo, kaj naj bi vsebovala teoretična izhodišča, se pri njih mnogokrat »zatakne« pisanje tez. Izpostavljamo nekaj najbolj pogostih napak:

- Razmeroma zelo pogosto se zgodi, da so izhodišča spisana kot kolaž mnenj različnih avtoric in avtorjev, ki zastopajo različne teoretske šole oz. izhajajo iz različnih (včasih celo nasprotujočih si) paradigem, ki pa sploh niso omenjene, tako da teoretična izhodišča delujejo kot nekakšen skupek, kolaž, nabor (bolj ali manj) naključno zbranih citatov ali njihovih povzetkov.
- Kandidatka oz. kandidat še nima zasnovanega raziskovalnega problema, ima pa že zasnovano kazalo za teoretični del magistrske naloge (torej ne za teze, temveč že za nalogo). Kazalo na prvi pogled deluje kot kazalo za

priročnik. Podobno kot pri kolažiranju, iz njega ni razvidno, iz katerih teoretskih šol izhaja.

- Kandidatka oz. kandidat opredeli ključne pojme tako, da navede opredelitve iz SSKJ ali leksikonov, ne opredeli pa konceptov z vidika teoretskih šol, iz katerih izhaja. Četudi je res, da SSKJ predstavlja osrednji referenčni vir za razumevanje slovenskega besedišča, nas v magistrskih tezah in pozneje v magistrskem delu zanimajo opredelitve pojmov, konceptov z vidika posamezne teoretske šole, zato navedba iz SSKJ ne zadostuje² (npr. koncept spola je v SSKJ pojasnjen binarno, v naravoslovni terminologiji je opredeljen z biološkega vidika, v socioloških teoretskih šolah pa bodo konceptualizacije izpostavljale razliko med biološkim in družbenim spolom itd.). Navedba opredelitve izraza v SSKJ je smiselna tam, kjer gre tudi za etimološko vprašanje.
- Kandidatka oz. kandidat v teoretičnih izhodiščih opiše pravno podlago, torej navaja zakone in pravilnike, ki urejajo posamezno področje, ter opisuje aktualne prakse na tem področju. Urejenost posameznega strokovnega področja z zakonskimi in podzakonskimi akti ni teorija, temveč je pravnoformalni okvir posameznega strokovnega področja. V nekaterih primerih je smiselno ta okvir (na kratko) omeniti, vendar le v primeru, če je vsebinsko relevanten za obravnavano tematiko. Tudi v takem primeru je namreč na prvem mestu teorija, tj. teoretske šole in paradigme ter iz njih izhajajoči koncepti.

2 Nekateri avtorji oz. avtorice (npr. Moretti, 2020) zagovarjajo ravno obratno, torej da je treba opredeliti pojme iz SSKJ in leksikonov, s čimer se na oddelku ne strinjamo.

- Kandidatka oz. kandidat prične pripravo tez z branjem znanstvenih člankov denimo s področja medicine oz. zdravstva, pri čemer niti ne opazi, da to vodi v zelo specifično smer in način razumevanja problema oz. teme, ki jo raziskuje. V takih primerih je v teoretičnih izhodiščih mogoče zaslediti komaj kaj socialnopedagoškega razumevanja. Skratka, pri iskanju virov je pomemben razmislek o diskurzivni ravni teoretičnih izhodišč. Pozorno je treba izbirati »bazen« teorij oz. raziskav, od koder črpamo vsebine in se spraševati, kako mislimo izbrani problem znotraj socialnopedagoške paradigme.

V splošnem pri snovanju teoretičnih izhodišč predlagamo naslednje smernice:

- Teorija mora biti relevantna in sodobna.
- Povzemanje teorije mora biti opremljeno s citati oz. s sklicevanjem na vire. Upoštevamo zadnjo različico standardov APA.³
- V tezah naj bo uporabljenih 10–20 ključnih virov, od tega vsaj tretjina tujih.
- Vsebujejo naj pregled ožjega znanstvenega področja in utemeljitev relevantnosti predlagane teme.
- Predstavljene, primerjane in ovrednotene naj bodo najpomembnejše teorije, ki so povezane s predlagano temo.
- Predstavljen naj bo metaanalitični pregled relevantnih raziskav drugih avtorjev, njihovih ugotovitev in zaključkov (tujih in domačih).

³ V času pisanja tega gradiva je v veljavi sedma različica, za katero najdete primere v vodiču [Citiranje in navajanje virov po 7. verziji APA standardov](#).

- Opredeliti je treba, kaj je znano na področju in kaj še ni raziskano, ter nakazati mesto predlagane teme in njeno relevantnost.

Teoretična izhodišča so konceptualna orodja,
s katerimi gradimo raziskovalni problem.

RAZISKOVALNI PROBLEM

Foto: Mija M. Klemenčič Rozman

Raziskovalni problem je temeljni del tez, iz katerega izhaja metodološki načrt, ki naj bi bil smiseln in dovolj kompleksen. Pri snovanju raziskovalnega problema se je namreč treba »potočiti« v obstoječa spoznanja na področju, ki zajema raziskovalni problem, kar seveda pomeni poglobljeno pregledati teoretske vire in raziskave.

Na oddelku SP spodbujamo, da kandidati in kandidatke same zasnujejo magistrsko delo in načeloma ne razpisujemo raziskovalnih tem, kar pa ne pomeni, da jih nismo pripravljene skozi diskusije soustvarjati. Konzultacije z mentorjem oz. mentorico so predvsem v prvi fazi priprave tez običajno dobrodošla podpora pri snovanju raziskovalnega problema. Najbrž vam bo pred konzultacijami v pomoč, da poskusite zapisati osnutek opredelitve problema.

Pri pripravi tez smo mentorice in mentorji opazili naslednje pristope, za katere menimo, da niso konstruktivni:

- Včasih kandidatke in kandidati zaradi želje po ekonomizaciji časa pridejo na konzultacije, ne da bi predhodno (poglobljeno) pregledale literaturo, pri čemer navajajo, da jih je »strah, da ne bi po nepotrebnem študirale oz. brale nečesa, kar jim ne bo prišlo prav«. Tak pristop se nam zdi povsem zgrešen, saj na nobeni literaturi »ne piše«, če nam bo pri raziskavi »prišla prav«. Skratka, spodbujamo, da pregledate vire in si vzamete čas za pregled področja, ki vas zanima (to ne velja edino za tiste, ki se v želji po perfekciji pretirano pripravljate na konzultacije ☺), saj se vam ob prebiranju obstoječih spoznanj znotraj določenega raziskovalnega področja lahko raziskovalni problem izriše sam.

- Običajno se raziskovalni interes prične z osebnim interesom, tj. da nas neka tema bolj zanimajo, a včasih kandidatke oz. kandidati ne razvijejo osebnega interesa v raziskovalni interes. Primer: kandidatka ima idejo, da bi raziskovala, kako je v Sloveniji zakonsko urejeno področje preprečevanja nasilja v družini. To je njen osebni interes – spoznati zakonsko ureditev tega področja. Za to ni treba izvesti raziskave, temveč preučiti zakone in podzakonske akte na tem področju. Če pa bi rada analizirala, kaj se zgodi v postopkih, ki so zastarali, kakšne izkušnje podpore s strani NVO imajo žrtve nasilja v sodnih postopkih oziroma kako strokovnjakinje ali strokovnjaki ocenjujejo postopke z vidika zaščite otrok, ki so v vlogi prič itd., pa so to teme, ki bi jih bilo mogoče raziskati. Nadalje bi bil lahko raziskovalni problem, kako so se pravne opredelitve nasilja spreminjale skozi čas v zvezi z razvojem družbe in različnih konceptov (t. i. arheologija konceptov) ali teoretsko primerjalna analiza pravne opredelitve v različnih državah (pa čeprav bi to bila bolj naloga za pravnike).
- Včasih želijo kandidatke oz. kandidati preučevati nekaj, kar je že znano in raziskano, ali pa nekaj, kar verjamejo in bi »rade dokazale, da je točno tako res«. Vsekakor je dobro, da poznamo lastno pozicijo v raziskovanju in jo jasno opredelimo. Prav tako je smiselno, da ubesedimo pričakovane rezultate in ugotovitve. Ob vsem tem pa dodajamo spodbudo k reflektiranju lastnih pričakovanj do raziskovalnega problema ter k odprtosti do različnih pogledov in razumevanja problema. Smiselno je, da kandidatka dejansko načrtuje in želi raziskati nekaj, češar še ne ve.

Pri snovanju raziskovalnega problema je poleg vprašanja, »kaj me zanima«, smiselno razmišljati tudi o tem, »kaj je že raziskano« (npr. pregled magistrskih del v bazi [PefPrints](#) in po drugih bazah, ki so relevantne za posamezni problem) in »kaj je pomembno, novo na tem področju« (npr. [prek e-virov oz. oddaljene dostopa](#)) oz. »kaj v literaturi še ni raziskano, ni poznano« ... Včasih kompleksni in dobro premišljeni raziskovalni problemi vzniknejo na osnovi opažanj pri praktičnih izkušnjah pri delu (ni pa to nujno), včasih pa vzniknejo kot poglobitev neke teme, ki jo je kandidat ali kandidatka z različnih vidikov že spoznavala pri seminarskih nalogah med študijem.

Radovednost in kritični razmislek o tem, kako socialna pedagogika opredeljuje izbrani pojav, sta pomembni opori pri razvijanju raziskovalnega problema.

**CILJI RAZISKAVE,
RAZISKOVALNA VPRAŠANJA
IN/ALI HIPOTEZE**

Foto: Anja Gruden

V tem delu tez običajno na začetku na kratko (s povedjo, dvema ali tremi) opišemo, kaj je cilj dela, kaj želimo z njim doseči (poleg očitnega; da želimo z njim zaključiti študij ☺). Tu naš raziskovalni načrt na zelo splošni ravni povežemo z opredelitvijo problema in/ali teorijo ter ga (če gre za tako vrsto raziskovanja) družbeno umestimo, povežemo z družbenimi potrebami ali izzivi prakse.

Četudi je možno raziskovalne hipoteze zapisati najprej v obliki raziskovalnih vprašanj in nato operacionalizirati v hipoteze, pa se na oddelku SP nagibamo k temu, da so v primeru rabe kvantitativne metodologije v magistrskih tezah zapisane le hipoteze, v primeru kvalitativne metodologije pa le raziskovalna vprašanja. Glede tega je med oddelki PeF nekaj razlik in bi mentorica ali mentor z drugega oddelka morda svetovala drugače.

Raziskovalne hipoteze so pravzaprav predvidevanja ugotovitev in morajo biti zastavljene tako, da jih je načelno mogoče tudi preveriti (npr. »Med učenkami in učenci 7. razredov v šolskem letu 2021/2022 obstajajo statistično pomembne razlike glede števila ur, ki jih dnevno preživijo ob igranju računalniških igrice.«). Nanašati se torej morajo na merljive pojave (v opisanem primeru: število ur igranja igrice učencev 7. razredov), imeti moramo instrumente za njihovo merjenje (tukaj vprašalnik s samoocenjevalno lestvico) ter razmeroma jasne in nedvoumne kriterije za sprejemanje ali zavračanje postavljenih hipotez (t-test razlik med dvema skupinama v opisanem primeru).

Za ilustracijo navajamo primera hipotez, ki ne ustrezata zgornjim načelom.

- Hipoteza: »Veliko učiteljev ob svojem delu doživlja poklicni stres.« Ne glede na teoretsko spoznanje, da vsak človek doživlja stres (zaradi česar je torej zgornja

hipoteza nesmiselna oz. premalo operacionalizirana), je pri tej hipotezi težava s kriterijem, ki je izražen v besedi »veliko«. Izraz je namreč premalo opredeljen oz. neopredeljen in z ničemer ne zavezuje raziskovalke v njenem potrjevanju ali zavračanju hipoteze (pomeni »veliko« polovico primerov, tri četrtine?). Ob vsaki hipotezi je treba torej pomisliti, ali smo z njo v zvezi opredelile kriterije njenega potrjevanja ali zavračanja. Običajni kriteriji, ki so tu uporabni, so kriteriji statističnega testiranja parametrov, razlik itd.

- Še en primer hipoteze, ki kaže na slabo teoretsko podlago ter je metodološko neustrezna: »V šolah je prisotno nasilje«. Hipoteza je teoretsko neustrezna, ker dopušča možnost, da v šolah ni nasilja, metodološko pa je neustrezna, ker je nepreverljiva oz. so kriteriji njene preverljivosti povsem arbitrarni. Poleg tega je po svoji kompleksnosti na nivoju seminarske naloge v 1. letniku študija (ko za študentko oz. študenta morda še predstavlja odkritje, da je nasilje v šolah prisotno).

Raziskovalna vprašanja so vprašanja odprtega tipa (tj. se začinjajo z vprašalnici na »k-«; kateri, kako, kdaj, kje, kdo, na kakšen način ...), ki sprašujejo po našem raziskovalnem zanimanju, opredeljenem v raziskovalnih ciljih. Sprašujejo po vidikih izkušenj, doživljanj, opredelitev, osmišljanj, potreb itd. (npr. Kako mladostnice in mladostniki z izkušnjo psihosocialnih stisk opredeljujejo kakovost prejete pomoči s strani šolske svetovalne službe?). Običajno so zapisana v tretji osebi množine.

Včasih se zgodi naslednji zdrs v tezah:

- Kandidatka oz. kandidat ne razlikuje med raziskovalnimi vprašanji in vprašanji, ki jih namerava zastavljati osebam, vključenim v raziskavo (npr. v polstrukturiranem intervjuju) in tako pri poglavju »Raziskovalna vprašanja« zapiše dejansko vprašanja intervjuja. Raziskovalna vprašanja torej izhajajo iz raziskovalnih ciljev in so pisana v tretji osebi množine ter so v primerjavi z vprašanji intervjuja vsebinsko širša. Predvidena vprašanja, ki jih zastavljamo v raziskovalnem intervjuju, pa izhajajo iz raziskovalnih vprašanj in na različne načine specificirajo posamezne vidike, ki jih raziskovalno vprašanje pokriva, ter so običajno izrečena v 2. osebi ednine, dvojine ali množine, odvisno seveda od tega, s koliko ljudmi se pogovarjamo.

Skladno s pozitivistično paradigmo (kjer obstoječi svet in pojave odkrivamo, merimo ...), na kateri temelji kvantitativna metodologija, v raziskovalnih hipotezah vedno predvidimo pričakovane razlike, povezanosti, vplive ... med neodvisnimi in odvisnimi spremenljivkami. Pri raziskovalnih vprašanjih v kvalitativnem raziskovanju, ki temelji na konstruktivistični in interpretativni paradigmi, pa odprto ubesedimo vprašanja, saj ne vemo, kako bodo vsi udeleženi oz. udeležene (ja, tudi raziskovalka je instrument v tem primeru) konstruirale in interpretirale spoznanja o preučevanem pojavu.

Kadar se lotimo raziskovanja s pomočjo kvantitativne metodologije, zapišemo hipoteze, v primeru rabe kvalitativne metodologije pa pišemo raziskovalna vprašanja.

METODA IN RAZISKOVALNI PRISTOP

Foto: Anja Gruden

Večina diplomskih del uporablja pretežno manj zahtevno deskriptivno raziskovalno metodologijo, ki odgovarja na vprašanja o tem, koliko je nečesa in kakšno to je. Na ravni magistrskega študija pa se praviloma uporablja bolj zahtevna raziskovalna metodologija, s katero lahko odgovarjamo na bolj kompleksna raziskovalna vprašanja, ki jih z magistrskimi deli raziskujemo.

Pri kvantitativni metodologiji gre lahko npr. za namen ugotavljanja in statističnega testiranja razlik med teoretsko zanimivimi različnimi skupinami statističnih enot (npr. učencev, učiteljev, staršev itd.) oz. povezav med različnimi značilnostmi preučevanih statističnih enot. Če gre za večje število merjenih spremenljivk, se pri tem praviloma uporablja multidimenzionalne statistične analize. Pri kvalitativni metodologiji pa gre npr. za konstruiranje interpretacije o različnih vidikih nekega pojava s pomočjo različnih načinov zbiranja podatkov, in sicer s poglobljenim vpogledom v en (tipičen) ali atipičen primer oziroma več primerov, kjer je kriterij zajeti čim večjo raznolikost do t. i. ravni teoretske zasičenosti.

Seveda se postavlja vprašanje, kaj je dovolj kompleksna metodologija, in natančen odgovor nanj presega obseg tega gradiva, ki je po svojem namenu informativno in pisano kot spodbuda za razmislek ob snovanju magistrskih tez. Zato vam zelo priporočamo, da se sprehodite po metodološki literaturi in preučite, kako bi v najboljši meri lahko metodološko zaobjele kompleksnost vašega raziskovanega pojava. Kljub temu pa na tem mestu le na kratko omenjamo nekatere vidike, ki jih lahko imamo v mislih ob izboru metod:

- velikost numerusa oz. vzorca oseb,
- kompleksnost statističnih obdelav,
- število spremenljivk,
- upoštevanje več dimenzij variiranja,

- upoštevanje konteksta in diskurzivne umeščenosti,
- refleksija.

Na kratko o nekakovostnem pristopu pri izboru metodologije:

- Včasih se zgodi, da kandidat ali kandidatka pove, da si-cer še ne ve, kaj bo njena raziskovalna tema in problem, bo pa »delala intervjuje« (ali pa »delala ankete«), ker ji je »to lažje«. Najbrž je odveč poudarjati, da je ta pristop vsaj nesmiseln, saj nima nobene povezave z raziskovalnim problemom, ki sploh še ni ubeseden. Poleg tega naj spomnimo, da intervjuji in ankete niso edine tehnike zbiranja podatkov in da izbira metodologije pomeni razmislek še o drugih vidikih, kot so le tehnike zbiranja podatkov.

Pri izboru raziskovalnega pristopa in metod ne odlašajte s pregledom metodološke literature. Ponudila vam bo odgovore na vprašanje, katere metode bodo za vaše raziskovalno zanimanje ustrezne v največji možni meri.

VZOREC OSEB

Foto: Anja Gruden

Velikost in način izbora sodelujočih oseb je odvisen od raziskovalnega problema. V tezah je pomembno, da so značilnosti vzorca in način njegovega izbora natančno predstavljeni.

Pri kvantitativni metodologiji bi bilo idealno, da bi bil vzorec slučajnosten (za primer izračuna velikosti vzorca glej Moretti, 2020), a ker je magistrska naloga le neke vrste vaja v raziskovanju, se zavedamo, da so slučajnostni vzorci za kandidatke in kandidate mnogokrat praktično nedosegljivi, zato je sprejemljivo tudi namensko ali priložnostno vzorčenje. Ne glede na to želimo, da kandidatke oz. kandidati ubesedijo zavedanje te omejitve in jo upoštevajo pri interpretaciji rezultatov ter uvedejo vsaj določene elemente bolj »razpršenega« vzorčenja.

Pri kvalitativni metodologiji je vprašanje velikosti vzorca drugačno, saj gre lahko tudi za izbor le ene sodelujoče osebe ali majhnega števila sodelujočih glede na raziskovani pojav. Je pa tudi tukaj treba natančno opisati, na kakšen način smo našle in povabile sodelujoče k raziskavi, v kakšnih predhodnih odnosih smo z njimi in kako reflektiramo te odnose za samo izvedbo raziskave.

Pri obeh metodologijah (vendar pri kvalitativni nekoliko bolj) je treba imeti v mislih, kako bo zagotovljena anonimnost vključenih oseb. Anonimnost ne pomeni le tega, da oseb ne poimenujemo z njihovimi imeni, temveč da zakrijemo vse možne identifikatorje (če npr. napišemo, da je bil intervju opravljen s svetovalno delavko neke poimensko navedene šole, ki ima zaposleno le eno, smo jo seveda razkrili). Prav tako je treba imeti v mislih zakritje sekundarne identifikacije (tj. oseb, ki jih sogovornice poimenujejo ...).

Dodajamo še opomnik na možen zdrs:

- Na prvi pogled lahko deluje prikladno, da bi za vzorec izbrale ljudi, ki jih poznamo (npr. prijatelji, družinski člani, sodelavci ...) in v nalogi našo povezanost z njimi zamolčale. Opozorimo naj, da imajo dvojna razmerja (tudi v stroki in sicer življenju) vedno svojo ceno. Pri kvalitativnem raziskovanju se to lahko kaže v tem, da ne bomo pozorne na povedano, ker bomo iz poznavanja osebe oz. skupnega konteksta predvidevale odgovore ipd.; s sodelavci in sodelavkami smo povezane v drugih vlogah, tu je vprašljiv denimo vidik nadrejenosti in podrejenosti itd. Sicer ni treba, da bi morale vedno sodelovati le z nepoznanimi osebami, je pa pomembno, da v primeru poznanih oseb reflektiramo, ubesedimo in upoštevamo svojo raziskovalno pozicijo in kontekst raziskovanja. Pri vsem tem pa naj bo vodilo, da poznanih oseb ne izbiramo zaradi udobja, temveč po kritičnem premisleku, ki ga tudi argumentirano predstavimo in skozi delo reflektiramo.

Razmislek, kako skrbno izbrati vzorec, bo vodil do pridobivanja relevantnih podatkov.

OPIS POSTOPKA
ZBIRANJA PODATKOV

Čeprav sta vprašalnik (pri kvantitativni metodologiji) in polstrukturirani intervju (pri kvalitativni metodologiji) najbolj pogosto izbirani tehniki zbiranja podatkov v magistrskih delih, naj spomnimo, da nista edini. Pri izboru postopkov zbiranja podatkov je smiselno razmisliti, na kakšne načine lahko zberemo podatke glede na zastavljene hipoteze oz. raziskovalna vprašanja. Na oddelku spodbujamo k razmisleku o triangulaciji metod, torej vključevanju več različnih metod.

Pri kvantitativni metodologiji je pri vprašalniku pomembno navesti sklope, avtorstvo, veljavnost in zanesljivost. Razmisliti je treba, ali je vprašalnik zadovoljiv instrument za raziskovalni problem in ali bi bilo morda smiselno uporabiti še kakšne druge metode zbiranja podatkov, kot so opazovalne sheme, obstoječa dokumentacija ipd.

Pri kvalitativni metodologiji velja prav tako razmisliti, kako bi čim boljše dosegle raznovrstnost podatkov. Če je izbran postopek polstrukturirani intervju, se nagibamo k temu, da se dopušča možnost večkratnega intervjuvanja, če se izkaže potrebno, ter da bo transkript dobila intervjuvana oseba v branje in možno dopolnitev oz. korekcijo, pri čemer bomo dosledno upoštevale vse njene popravke (npr. če si ob branju zapisanega intervjuja premisli in želi, da določenega odseka pogovora ne vključimo v analizo).

Še posebej pri kvalitativnem raziskovanju večamo veljavnost tako, da intervjuje snemamo in besedila po možnosti transkribiramo v izvorni obliki, sproti zapisujemo potek izvajanja posameznih faz raziskovanja, da natančno opišemo kontekst izvedbe intervjuja oz. intervjujev, reflektiramo lastno pozicijo in predrazumevanje. Dobro je razmisliti, ali bomo izvedli konsenzualno validacijo ipd. Tu še posebej pozivamo, da si pregledate vire: Mesec (1998), Vogrinc (2008), Kordeš in Smrdu (2015).

Zopet en primer, ki ga večkrat srečamo:

- Kandidatka oz. kandidat pove, da bo predvidoma s petimi osebami opravljala polstrukturirane intervjuje in vpraša, če je to dovolj. Na to vprašanje pravzaprav ni možno odgovoriti, saj je odvisno tudi od tega, kako občutljivo in poglobljeno bo opravila intervjuje, koliko bo odprta do možnosti, da opravi večkratni pogovor z isto osebo, če bo to potrebno, koliko so osebe pripravljene povedati itd.

Pri raziskovanju bodite pozorne na objektivnost, veljavnost, občutljivost in zanesljivost postopkov zbiranja podatkov. O vsem tem tudi poročajte, ob upoštevanju tega, da imajo ti pojmi pri kvalitativnem raziskovanju nekoliko drugačen pomen in težo kot pri kvantitativnem.

OPIS POSTOPKA OBDELAVE PODATKOV

Pri tej točki natančno navedemo in poimenujemo vse predvidene postopke obdelave (pozneje pa v sami magistrski nalogi vključimo pri kvalitativni metodologiji pregled kod in kategorij, pri kvantitativni metodologiji pa navedemo dobljene rezultate, vključno s podatki, če so bili izpolnjeni pogoji za posamezne statične preizkuse).

PRIČAKOVANI REZULTATI

Foto: Maja M. Klemenčič Rozman

Zaradi angažmaja pri pripravi magistrskih tez in vneme pri ukvarjanju z raziskovalno temo, je kandidatkam oz. kandidatom mnogokrat težko oceniti realen prispevek magistrskega dela za stroko in znanost. Do neke mere k temu prispevajo tudi navodila PeF, v katerih piše, da je treba navesti modele ali smernice, ki so rezultat magistrskega dela. Naj omenimo, da so smernice običajno nekaj precej bolj obsežnega, npr. delo strokovnih skupin ipd., tako da je dovolj, če spoznanja strnete v priporočila ali predloge. Magistrska naloga je, kakor že omenjeno, v mnogih pogledih vaja raziskovalnega procesa, zato je zadovoljiv doprinos že osvetlitev posameznega raziskovalnega problema ter kritičen pogled na opravljeno delo in omejitve pri uporabi rezultatov.

Na oddelku razumemo, da je pričakovani rezultat dela tudi to, da kandidatka oz. kandidat načrtuje posredovanje rezultatov in ugotovitev tako udeleženi v raziskavi kot zainteresirani javnosti, zato na zagovorih magistrskih tez še posebej spodbujamo udeležbo v raziskavi sodelujočih oseb ter t. i. vračanje ugotovitev terenu tudi v obliki drugih srečanj, predstavitev na konferencah, člankov itd. Včasih so ugotovitve lahko v nasprotju z delovanjem institucij (kjer je potekalo zbiranje podatkov ali pa zbrani podatki vključujejo kritičen pogled na obstoječe strokovne prakse ...). V tem primeru je pri predstavljanju ugotovitev širši javnosti ključna podpora mentorice oz. mentorja.

Pri pričakovanih rezultatih se včasih postavi tudi vprašanje posploševanja rezultatov. Želimo si, da bi kandidati oz. kandidatke razumele, da pri kvantitativni metodologiji ni mogoče posploševati ugotovitev na osnovi namenskih ali priložnostnih vzorcev enako resno, kakor če bi bili vzorci reprezentativni in slučajni. Pri nalogah s kvalitativno metodologijo pa je trditev, da »ne bo možno posplošiti rezultaltov« prej odraz nerazumevanja

paradigme kvalitativnega raziskovanja, kjer posploševanje ni prvenstveni cilj in kjer je največji možni domet posploševanja kontekstualno posploševanje.

Omeniti velja še aplikativni vidik raziskovanja. Nekateri kandidati in kandidati se v svoji nalogi ukvarjajo z evalvacijo uvedenih programov, strokovnih pripomočkov, izvedejo akcijsko raziskavo itd., pri čemer je lahko navedba rezultatov precej bolj aplikativne narave. Vsekakor pozdravljamo možnost izdelave aplikativnih raziskav, saj povezujejo prakso z raziskovanjem. Na splošno pa lahko rečemo, da osnovni namen magistrskih nalog ni, da bodo same po sebi neposredno namenjene »praksi« – pač pa prej to, da bodo morda lahko osnova za pripravo bolj »praktično uporabnih« gradiv (npr. priporočil za delo na kakšnem specifičnem področju). Za konec naj izpostavimo, da enako pozdravljamo tudi povsem teoretične raziskave, čeprav o teh v pričujočih smernicah pravzaprav ni govora.

Pričakovani rezultati predstavljajo vpogled v izbrano temo, kritično ovrednotenje meja opravljenega dela in vračanje ugotovitev terenu.

LITERATURA

Foto: Mija M. Klemencič Rozman

Pri precejšnjem številu prijav tez magistrskih del opazamo nepopolno urejenost literature: razlikuje se način navajanja virov v literaturi od vira do vira (torej ni enotnega navajanja virov), pri posameznih virih manjkajo določeni nujni elementi (npr. založba), viri niso urejeni po abecedi itd.

Ker so pri navajanju literature včasih pomembna prav mesta pik in vejic ali pa njihova prisotnost/odsotnost, je treba literaturo pregledati še posebno skrbno. Seznam literature naj obsega – glede na temo magistrskega dela – temeljne teoretske vire, vire sorodnih ali z delom povezanih raziskav ter druge relevantne vire (med vire pa ne uvrščamo Wikipedije, priročnikov ali poljudne literature).

Pri navajanju različnih predpisov (pravilnikov, zakonov) opazimo, da kandidatke in kandidati pogosto navedejo že zastarele in neveljavne predpise. Navedeni morajo biti sodobni in veljavni predpisi.

V seznamu literature morajo biti navedeni vsi v tezah citirani in omenjeni/povzemani viri, vendar samo ti in nobeni drugi. Praktično gledano naj bi jih bilo 10–20. Navedeni naj bi bili skladno s trenutno veljavno različico citiranja po APA.

Pri rabi in navajanju literature naj bo prvo vodilo natančnost.

IZZIV KRATKEGA OBSEGA TEZ

Foto: Anja Gruden

Obseg tez naj ustreza opredelitvam v Pravilniku o podiplomskem študiju in Navodilih za pisanje tez, ki smo ju navedli v uvodu. Prijave tem naj bodo izdelane v obsegu 3–5 strani (vključno s seznamom literature). Če približno ocenimo razmerja, zavzema izveček en odstavek, teoretična izhodišča nekje od strani in četrť do dveh, opis metodologije in vse vključno s pričakovanimi rezultati od dveh strani do dveh in pol ter seznam literature od pol do tričetrť strani.

Morda na prvi pogled deluje, da je težko izdelati kratko prijavo teme, ki bi vsebovala vse zahtevane elemente, vendar pa zahteva po jedrnatosti kandidatke in kandidate praviloma prisili tudi k temeljitemu razmisleku, ekonomičnosti načrtovanja ter k razločevanju med bistvenimi in potrebnimi vsebinami ter vsebinami, ki včasih prav zamegljujejo jasnost teme.

Zapis tez je tudi vaja v jedrnatem izražanju.

**KAKOVOST JEZIKOVNEGA
SLOGA IN STROKOVNEGA
IZRAZOSLOVJA**

Foto: Mija M. Klemenčič Rozman

Ne moremo mimo ideje, da svet konstruiramo z rabo jezika, zato še posebej pri pisanju tez posvečamo pozornost tako jezikovnemu slogu kot skrbnemu strokovnemu izrazoslovju v magistrskih tezah. V zvezi s slednjim še posebej izpostavljamo pomen socialnopedagoških strokovnih izrazov. Kadar so v delu uporabljeni izrazi različnih strokovnih disciplin in diskurzov, naj kandidatke oz. kandidati pojasnijo, kateri termin bodo uporabljale in zakaj ter da bodo kot sopomenke navajale drug termin le takrat, kadar ga povzemajo po izvornem avtorju. Druga možnost je, da utemeljijo, zakaj bodo uporabljale določen termin, četudi je izvorni avtor uporabljal drugega.

Dodajamo še vidik spolno občutljive rabe jezika. Želimo si, da bi kandidati oz. kandidatke premislile, kaj raba generičnega moškega spola pomeni za obravnavo njihove teme in kakšne rešitve bodo izbrale. Nekaj konkretnih rešitev ponujajo [Smernice za spolno občutljivo rabo jezika](#). Naj omenimo še, da 7. verzija standardov APA ne ponuja razlikovanja med avtorico in avtorjem v zapisu. V slovenščini jo lahko izrazimo z žensko ali moško obliko glagola (Novak (2000) je ugotovila) ali opisno (npr. avtorica ugotavlja).

V zvezi z rabo jezika se mestoma pojavlja dilema kandidatke oz. kandidatov glede uporabe 1. osebe ednine ali 1. osebe množine, ko zagovarjajo neko stališče, razvijajo argumentacijo, predstavljajo sklepe Pozitivistična paradigma, na kateri temelji kvantitativna metodologija, je narekovala rabo 1. osebe množine. Kvalitativna metodologija pa s svojimi temelji v interpretativni in konstruktivistični paradigmi opredeljuje raziskovalko oz. raziskovalca kot instrument raziskovanja in je v skladu s tem raba 1. osebe ednine seveda bolj smiselna⁴. Skratka, vsaj v

4 Naj vas ne zavede, ker je to gradivo pisano v 1. osebi množine; v tem primeru nas je dejansko več avtoric oz. avtorjev, ki smo soustvarjali to gradivo in skupaj nagovarjamo bralstvo 😊.

nalogah s kvalitativno metodologijo naj bo uporabljena 1. oseba ednine. V nalogah s kvantitativno metodologijo pa je to odločitev kandidata ali kandidatke. Predlagamo, da se o tej temi pogovorite z mentorico oz. mentorjem.

»Meje mojega jezika so meje mojega sveta.« –
to je neizbežno.

KRITERIJI KAKOVOSTI TEZ

Temeljni kriterij kakovostnih tez na oddelku za socialno pedagogiko je koncipiranje raziskovalnega problema na temelju socialnopedagoške paradigme. Četudi se tema naloge morda na prvi pogled uvršča na drugo strokovno področje (npr. medicinsko, psihiatrično, psihološko ...), jo obravnava oz. misli skozi temeljne socialnopedagoške koncepte ter s tem prevprašuje in redefinira obstoječe prakse, vrednostne sisteme, strokovne pristope, teorije ... Pri tem je jasno razvidna usmerjenost v življenjsko polje, dajanje glasu družbenih skupinam z manj družbene moči in osvetljevanje sistemskih vrzeli, ki ustvarjajo potrebe po opolnomočenju, ter dialoška naravnost do oseb, vključenih v raziskavo.

K temu pa dodajamo še specifične vidike, po katerih vrednotimo magistrske teze:

- Očutljivost glede različnih vidikov socialnega vključevanja oz. izključevanja (občutljivost za spol(e), vidik SES, razmerja med prevladujočo kulturo in subkulturami, etnično identiteto ...) in razumevanje intersekcije (medpresečnosti) teh socialnih kategorij.
- Osredinjenost na etično zahtevne in/ali družbeno aktualne teme.
- Kritičnost do zdravorazumskih pojmovanj in tudi strokovnih pojmovanj, ki so v nasprotju s socialnopedagoškimi diskurzi.
- Vključujoč (strokovni) jezik in govor s perspektive moči.
- Inovativnost raziskovalnega problema.
- (Ne)dostopnost raziskovane populacije.
- Triangulacija metod zbiranja podatkov in pa t. i. »mixed methods«.
- Zajetje časovne dimenzije oz. procesnosti (še posebej pri kvalitativni metodologiji).

- Izkazana občutljivost za delitev moči med raziskovalko oz. raziskovalcem in osebami, udeleženi v raziskavi (do katere mere je deljeno lastništvo nad raziskavo; npr. avtorizacija intervjujev, vključevanje raziskovanih oseb v načrtovanje raziskave, delitev ugotovitev z raziskovanimi osebami).
- Refleksija kandidatke glede njene udeležnosti v raziskavi.
- Načrt diseminacije rezultatov med udeležene osebe in med zainteresirano javnost.

Dekleva (2013) izpostavi še bolj splošna kriterija dobrih (sprejemljivih) tez, za katere trdi, da je iz njih (oziroma v pogovoru s kandidatko oz. kandidatom) razvidno:

- da je razgledana po relevantni teoriji in pozna podobne raziskave doma in v tujini;
- da dovolj natančno (vnaprej) ve, kaj bo delala in zakaj.

Ocenjuje, da priprava dobrih tez (skupaj s koncipiranjem problema in izvedbe raziskovanja) vzame 20–40 % časa, potrebnega za izdelavo dela (prav tam). Ta odstotek je še večji, če upoštevamo samo ustvarjalni in miselni del, izpustimo pa rutinski del (npr. zbiranje podatkov).

Upoštevati kompleksnost raznolikosti stvarnosti ter nanjo vsebinsko in metodološko odgovarjati vodi do kakovostne zasnove tez.

**IS HARD WORK
BEING A
SUPER HERO**

**ČASOVNICA FORMALNEGA
POSTOPKA PRIJAVE TEZ**

Če upoštevamo prav vse roke v skladu s Pravilnikom o podiplomskem študiju, se izriše naslednja časovnica prijave tez. S temno zeleno barvo so obarvane vrstice, kjer so zapisane obvezne faze postopka, s svetlo zelenon pa vrstice dodatnih faz, ki se pojavijo, kadar je zahtevana dopolnitev.

FAZA POSTOPKA	V DELOVNIH DNEH*	V TEDNIH*
Prijava teme – odobritev prošnje za mentorstvo	5	1
Prijava teme – potrditev dispozicije (mentor)	10	2
Zahteva po dopolnitvi – možno le enkrat	študent/-ka ima za dopolnitev 15	3
Prijava teme – potrditev dispozicije (ponovna oddaja)	10	2
Predstojnik imenuje komisijo	10	2
Prijava teme – potrditev komisije	20	4
Zahteva po dopolnitvi – možno le enkrat	študent/-ka ima za dopolnitev 20	4
Prijava teme – potrditev komisije (ponovna oddaja)	10	2
Skupaj	100	20

*Prazniki in počitnice niso upoštevani v izračunu.

Vidimo lahko, da formalni postopek nekako traja 3–4 mesece, pri čemer niso upoštevani dela prosti dnevi, tako da lahko

prištejemo še kakšen teden ali več (odvisno od termina, v katerem oddajate teze, npr. poletni dopusti to vsekakor podaljšajo).

Kakorkoli, včasih pa se pisanje tez (ali pozneje magistrskega dela) tako ustavi, da pravzaprav ne vemo, če oz. kako nadaljevati. Mentorice oz. mentorji smo tudi v takih primerih pripravljene za pogovore in iskanje novih poti iz nastalih situacij ...

Čas v raziskovalnem procesu mnogokrat teče hitreje, kakor smo si predstavljali pred začetkom dela. To dejstvo je lahko v pomoč pri stvarnem načrtovanju.

ZAKLJUČNA MISEL

Pa smo prišle do konca. Upamo, da bodo predstavljene vsebine, zagate in usmeritve uporabne v procesu priprave tez magistrskih del, četudi se zavedamo, da pretirano osvetljevanje raznolikih možnih izzidov lahko deluje tudi zaviralno ali strašljivo. Želimo si, da slednje ne bi stopilo v ospredje in da bo gradivo doseglo svoj namen; soustvarjati snovanje novih raziskovalnih idej.

V procesu skupnega ustvarjanja tega gradiva smo se na oddelku ob različnih priložnostih pogovarjale, da smo z njim na nek način lahko stopile na tanek led. Po eni strani namreč menimo, da je pomembno, da neposredno in jasno ubesedimo, s čim se pri pripravi tez skozi leta srečujemo. Po drugi strani pa imamo izkušnje, da včasih taka besedila sprožijo »tehnično pravilne« zapise brez prostora za raznolikost in izvirnost in tako se malce bojimo, da bi bilo gradivo rabljeno kot nov niz šablon. Slednjemu bi se zares, zares, zares rade izognile.

S tem v mislih vas nagovarjamo, da naj pričujoče gradivo služi predvsem v razmislek in kot spodbuda h kritičnemu vstopanju v raziskovalne teme, pri čemer vas vabimo, da ohranjate lastno izvirnost in slog. Predvsem vam želimo, da bo magistrsko delo ne le obveznost, temveč razkošna priložnost (pozneje večinoma razkošja vsaj v časovnem smislu za tako poglobljanje ni toliko), da ste odprte, da vas poišče za vas zanimiva tema, ki jo boste reflektirano razvile v raziskovalno temo. Želimo vam obilo raziskovalne radovednosti in se vam z veseljem pridružimo pri pohajkovanju po pokrajinah novih spoznanj!

Raziskovanje družbe je politično dejanje in takšno je bilo od nekdaj. Raziskovalni stili niso nevtralni, temveč obsegajo: implicitne modele družbe(nega) oz. predstav, kakšna naj bi družba/družbeno bila/bilo ter tega, kar pojmuje kot védenje/znanje in kako do njega pridemo (Punch, 1998).

VIRI

- Dekleva, B. (2013). *Priprava tez magistrskega dela*. [Predstavitev PPT].
- Moretti, M. (2020). *Kako pripraviti dispozicijo magistrskega in doktorskega dela*. Institut A-STAT d.o.o.
- Punch, K., F. (1998). *Introduction to Social Research: Quantitative and Qualitative Approach*. Sage Publications.

PRIPOROČENA LITERATURA PRI PRIPRAVI TEZ MAGISTRSKEGA DELA

- Bešter, M., Godec Soršak, L. in Križaj, M. (2021). *Vejica je, vejice ni*. Rokus Klett.
- Boeije, H. (2014). *Analysis in qualitative research*. Sage.
- Cencič, M. (2002). *Pisanje in predstavljanje rezultatov raziskovalnega dela: kako se napiše in predstavi diplomsko delo (nalogo) in druge vrste raziskovalnih poročil*. Pedagoška fakulteta.
- Cremer, P. in Lea, M. R. (2013). *Kako pisati na univerzi*. Modrijan.
- Field, A. (2005 – in starejši ponatise). *Discovering Statistics Using SPSS: (and sex, drugs and rock'n'roll)*. Sage Publications. (Zelo uporabni tudi njegovi posnetki na Youtubeu.)
- Flick, U. (2006). *An introduction to qualitative research*. SAGE (samo izbrana poglavja).
- Hancock, D. R. in Algozzine, B. (2011). *Doing case study research: a practical guide for beginning researchers*. Teachers College Press.
- Klemenčič Rozman, M. M. (2015). *Pa ne spet SPSS!* Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. https://www.pef.uni-lj.si/fileadmin/Datoteke/Zalozba/e-publikacije/uvod-v-spss_2015.pdf
- Kocmut, A. (2013). *Pravipis*. Ljubljana: Modrijan (Pazi! Ni napisano narobe, res je naslov Pravipis.)
- Kordeš, U. in Smrdu, M. (2015). *Osnove kvalitativnega raziskovanja*. (Elektronski vir.) Založba Univerze na Primorskem. <http://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-6963-98-5.pdf>
- Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Visoka šola za socialno delo.
- Vogrinc, J. (2008). *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. <http://pefprints.pef.uni-lj.si/179/1/Vogrinc1.pdf>